

<http://www.diva-portal.org>

Postprint

This is the accepted version of a paper published in *Arbetsmarknad & Arbetsliv*. This paper has been peer-reviewed but does not include the final publisher proof-corrections or journal pagination.

Citation for the original published paper (version of record):

Bergman, A., Eriksson, B. (2013)

Introduktion.

Arbetsmarknad & Arbetsliv, 19(3): 5-7

Access to the published version may require subscription.

N.B. When citing this work, cite the original published paper.

Permanent link to this version:

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:kau:diva-38128>

Ann Bergman och Birgitta Eriksson

Intresset för gapet mellan retorik och praktik är något som arbetslivsforskare, politiker och många praktiker delar. Vad är det man säger och vad är det man gör? I vissa avseenden kan det som sägs till och med betraktas som myter. Retoriken och mytbyggningen kring arbetslösheten med avseende på vad som orsakar den, vilka konsekvenser den får och inte minst hur problematiken ska lösas tillhör kanske ett av de mest retorik- och mytbyggda områdena. I den första av artiklarna granskas granskarna, i det här fallet dagspressen, och hur de rapporterar en omdiskuterad arbetsmarknadspolitisk reform med fokus på arbetslösa. I sin granskning av hur dagspressen hanterar aktiveringspolitiken belyser och diskuterar Jörgen Lundälv och Rafael Lindqvist i artikeln "Aktivering till anställningsbarhet eller modernt arbetstvång? En analys av fas 3 i svensk dagspress" hur jobb- och utvecklingsgarantin speglats i medierna under åren 2009–2011.

Författarna inleder sin artikel med att beskriva hur man i det offentliga rummet gått från att betrakta arbetslöshet som en strukturellt emanerad risk till att se det som något medborgarna själva är personligt ansvariga för. Det är individens skyldighet att göra sig anställningsbar och jobb- och utvecklingsgarantin är enligt författarna ett uttryck för denna tendens. Insatser inom ramen för denna åtgärd riktas mot individer som stått utanför arbetsmarknaden under en längre period i syfte att erbjuda dessa individuellt utformade insatser för att snabbare få in dem i arbete. I slutet av 2010 var jobb- och utvecklingsgarantin den största arbetsmarknadsåtgärden och omfattade 64 000 deltagare, varav en tredjedel hade någon form av funktionsnedsättning.

Mot bakgrund av detta är syftet med artikeln att besvara frågan hur centrala policymål i aktiveringspolitiken som riktas till långtidsarbetslösa återspeglas i mediedebatten. Lundälv och Lindqvist menar att medierna är en maktbas i samhället och frågar sig därmed huruvida de använder sin makt i samband med sin rapportering av fenomenet. Det är i första hand fas 3, den så kallade sysselsättningsfasen, som fokuseras. En analys av ett tämligen omfattande datamaterial bestående av olika typer av artiklar inom dagspress, sammantaget 370 stycken, visar att medierna är långt ifrån neutrala då de återger policymålen. I stället kännetecknades en övervägande del av ett normativt förhållningssätt och av dessa var majoriteten kritisk. Författarna menar att detta tyder på att det existerade en rad alternativa sätt att både definiera problemet och argumentera för olika lösningar inom pressen. Oftast var det antingen arbetslösas eller politikernas röster som lyftes fram i artiklarna för att underbygga den argumentationslinje som valts, medan den grupp som är synnerligen väl representerad bland de

långtidsarbetslösa, nämligen funktionsnedsatta, negligerades. Den vanligaste kritiken i artiklarna rörde jobb- och utvecklingsgarantins organisering och administration, men även aktiveringsinsatsernas innehåll berördes. Lundälv och Lindqvist konstaterar därmed att aktiveringspolitiken, i synnerhet så som den tar sig uttryck i fas 3, är föremål för medial kritik vilket kan bidra till ett framtida legitimitetsproblem.

Även den andra artikeln behandlar arbetslösa och här är det de arbetslösa ungdomarna som är i fokus. I Rickard Ulmestigs artikel "Individualisering och arbetslösa ungdomar" framhåller han att individualisering har blivit en allt vanligare lösning på olika problem i välfärdsstaten. Artikeln syftar till att diskutera och problematisera begreppet individualisering. Detta görs genom att belysa handläggningen av unga arbetslösa socialbidragstagare i Kronobergs län och de arbetsmarknadspolitiska insatser som de erbjuds. Datamaterialet som ligger till grund för artikeln bygger på intervjuer med 68 slumpmässigt utvalda arbetslösa. De är i åldern 18 till 24 år, hade socialbidrag i maj 2009 och hade vid denna tidpunkt dessutom haft det i minst tre månader. Förutom intervjuerna med ungdomarna genomfördes också i länets samtliga kommuner gruppintervjuer och individuella intervjuer med nyckelpersoner när det gäller socialbidragshantering. Resultaten visar att det finns en potential för individuellt inflytande inom socialtjänsten, men också att organisationen är alltför tyngd av sin fattigvårdshistoria för att man fullt ut ska kunna se de unga som unika individer och anpassa åtgärderna individuellt. Ulmestig talar om individualiseringens janusansikte.

De åtgärder som beskrivs i artiklarna ovan är olika sätt att hantera arbetslöshetsproblematiken. Ytterligare ett sätt är att värna om egenföretagandet. Idag finns mer än 600 000 egenföretagare i Sverige och det är just egenföretagandet som är i fokus i Henrik Ohlssons, Per Broomés och Pieter Bevelanders artikel "Egenföretagande i Sverige – Vilken roll spelar branschen?" Även om deras artikel inte direkt knyter an till en diskussion om arbetslöshet hanterar de ett närliggande fenomen, nämligen vilken betydelse branschen har för individers benägenhet att vara egenföretagare. Författarna utgår från en studie de gjort tidigare på området och där de visar att individers födelseland och deras lokala arbetsmarknadsområde hade ett begränsat förklaringsvärde. I stället förefaller andra faktorer ha betydelse och det är dessa faktorer som identifieras i artikeln i detta nummer. De baserar sin studie på ett statistiskt longitudinellt individdatamaterial (STATIV) från SCB. Materialet som omfattar varje svensk invånare används för att studera branschens betydelse för benägenheten till egenföretagande. Deras resultat visar tre saker. För det första har bransch en stor betydelse för individers benägenhet att bli egenföretagare eftersom materialet uppvisade en tydlig ansamling av egenföretagare i vissa branscher. Därtill framgår att inrikes födda egenföretagare är representerade i fler branscher och utrikes födda i färre. Vidare kan noteras att kvinnor och

män som är egenföretagare tenderar att finnas i olika branscher. Mångfald med avseende på etnicitet och kön är med andra ord inte något som kännetecknar egenföretagande om man granskar det utifrån ett branschperspektiv.

Den fjärde artikeln handlar om förutsättningarna för att skapa kluster. Ett kluster kan ses som ett geografiskt förankrat och sammanhängande system som består av likartade verksamheter som är relaterade till varandra. Kluster är tänkta som ett verktyg för regional utveckling. Mats Lundgrens och Ina von Schantz Lundgrens artikel "Ett regionalt näringslivspolitiskt initiativ för att etablera ett populärmusikkuster" syftar till att beskriva och problematisera i vilken utsträckning ett projekt kan fungera som en klustermotor för att skapa ett regionalt populärmusikkuster. Författarna använder teorier om kluster som ett ramverk för att synliggöra de problem och möjligheter som regionala näringslivspolitiskt utvecklingsdrivande projekt innehåller. Artikeln bygger på en fallstudie av projektet BoomTown som egentligen har utgjorts av tre olika projekt som avslöst varandra. Det första projektet startade 2004 och det tredje avslutades 2011. Data har samlats in genom följeforskning där flera datainsamlingsmetoder har använts: dokumentanalys, deltagande observation och intervjuer. Frågan om näringslivspolitiskt inriktade projekt kan skapa de förutsättningar och drivkrafter som behövs för att kunna etablera ett regionalt populärmusikkuster besvaras inte i artikeln. Författarna antyder emellertid att det skulle kunna vara möjligt, samtidigt som man pekar på en rad svårigheter. Det tycks alltså vara problematiskt att skapa ett kluster genom planerade näringslivspolitiska åtgärder.

Participation är ett begrepp med rötter inom skilda forsknings- och praktikfält. Inom arbetslivsforskning ligger ofta utgångspunkten i arbetstagarinflytande. Enligt Bert Lindquist är participation ett beteende som utvecklar och stärker individ och organisation. Han menar att participation är positivt för individen genom dess humanistiska värden, men också för dess förmodade inflytande över organisationen. I artikeln "Participation som begrepp och praktik" gör Lindquist en genomgång av participationsbegreppet och inleder med en definition. Därefter beskriver han hur participation kan påverka individen och organisationen och han avslutar artikeln med en diskussion om vad som kan göras för att underlätta participation. Enligt Lindquist är participation ett beteende som styrs av inflytande och engagemang. Inflytande handlar om makt och kompetens medan engagemang innefattar en aktivitet och ego-involvering. En fråga som författaren lyfter är om alla dessa variabler är lika betydelsefulla för att uppnå participation. Svaret är att participation inte kan existera utan dessa, samtidigt som ego-involvering är den faktor som får makt, kompetens och aktivitet att övergå i participation. Ego-involvering är alltså den drivande faktorn. När det gäller vad som kan göras för att upprätta participation är svaret fortfarande höljt i dunkel. Artikelförfattaren föreslår emellertid en möjlig väg för att underlätta participation.